

PERSPECTIVA

LEGNICKIE STUDIA TEOLOGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XVII 2018 nr 1 (32) s. 184-195

SZYMON WOŁOCH*

FESTIWALE ORGANOWE W KŁODZKU W LATACH 1987-2008

Festiwal muzyczny to uroczyste wydarzenie organizowane zwykle dla uczczenia twórczości wielkiego kompozytora, okresu muzycznego w historii, muzyki danej kraju, gatunków muzycznych, np. rozrywkowej, własnej, jazzowej, poważnej czy organowej. Koncerty często organizuje się w rodzinnych miastach kompozytora, a każdy z nich może wziąć swą nazwę od nazwiska twórcy, np. *Mozartfeste* odbywający się w Salzburgu¹. Zazwyczaj festiwal powtarza się cyklicznie każdego roku i może trwać od kilku do kilkunastu dni, w większości przypadków jest organizowany w tych samych miejscach i o tej samej porze roku. Festiwale powstają również w celach rozreklamowania danej miejscowości. Każdego dnia imprezy odbywa się szereg muzycznych atrakcji w postaci koncertów, spektakli teatralnych czy operowych.

Geneza festiwali muzycznych sięga XII w., kiedy we Francji organizowano konkursy literacko-muzyczne; prowadzono je do XVI w. Pierwsze europejskie festiwale miały miejsce w Niemczech i Austrii. Już w 1817 r. w Kolonii powstał

* Szymon Wołoch – magister sztuki, doktorant Uniwersytetu Wrocławskiego (Stacjonarne Studia Doktoranckie Nauk o Kulturze), zainteresowania: zagadnienia związane z kulturą i życiem muzycznym Kolegiaty Wniebowzięcia NMP i św. Franciszka Ksawerego w Kłodzku; e-mail: violonbass@o2.pl; szymon.woloch@o2.pl.

¹ *Festiwal muzyczny*. W: *Mała encyklopedia muzyki*. Red. S. Śledziński [i in.]. Warszawa 1968 s. 298-299. Spotkania w ramach Festiwalu Salzburskiego odbywają się do dnia dzisiejszego. Zob. *Festiwal Salzburski*. <<https://www.salzburg.info/pl/salzburg/festiwal-salzburski>> [dostęp: 10 listopada 2017].

festiwal pod nazwą *Niederrheinische Musikpforte*, a w 1857 r. w Stanach Zjednoczonych został zapoczątkowany festiwal *Handel and Haydn Society of Boston*. Od pierwszej połowy XX w. pod kierownictwem Societe Internationale de la Musique Contemporaine zaczęto organizować międzynarodowe festiwale muzyki współczesnej w Salzburgu, Oxfordzie, Wenecji, Nowym Jorku, San Francisco, Sienie, Warszawie i w innych miastach. Z czasem na muzycznej mapie zaczęło pojawiać się coraz więcej festiwali, zarówno w Polsce, jak i na całym świecie².

Przy tworzeniu festiwalu organowego istotną rolę pełnią parafie będące ich współtwórcami, do których należy m.in. troska o organy, a także opieka nad kościołem³.

1. POCZĄTKI FESTIWALI ORGANOWYCH NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 50. XX WIEKU

W latach 50. XX w. głównym ośrodkiem działalności koncertowej na Dolnym Śląsku była katedra wrocławska⁴. Pierwsze koncerty odbyły się w latach 1952-1956 pod nazwą *Festiwal Muzyki Religijnej i Organowej*. Pomysłodawcą tego festiwalu i inicjatorem budowy nowych organów w katedrze był ks. infułat Kazimierz Lagosz, znawca muzyki, natomiast organizacją zajęła się Kuria Wrocławska.

Festiwal miał na celu zaznajomienie melomanów z dziełami mistrzów powstającymi w ciągu stuleci, a także zainteresowanie ich tą dziedziną sztuki. Spotkania muzyczne odbywały się w niedziele Wielkiego Postu. Artyści wykonywali dzieła pochodzące z różnych epok, w szczególności prezentowali utwory kompozytorów polskich. Można było usłyszeć nie tylko same organy, lecz również zespoły kameralne, chóry i solistów. W koncertach brali udział cenieni polscy organiści, tacy jak: Jan Jargoń, ks. Karol Mrowiec, Józef Chwedczuk, Władysław Oćwieja (katedralny organista), Feliks Rączkowski, Romuald Sroczyński, Bronisław Rutkowski, Eugeniusz Stępniaś⁵.

² *Festiwal muzyczny* s. 298-299.

³ A. PRASAEŁ. *Kultura muzyczna w archidiecezji wrocławskiej w latach 1945-2003*. Lublin 2009 s. 249.

⁴ *Tamże* s. 223.

⁵ Jan Jargoń – polski organista i kompozytor, ur. 28 czerwca 1928 r., zm. 31 października 1995 r. Zob. *Jan Jargoń*. <<http://culture.pl/pl/tworca/jan-jargon>> [dostęp: 15 listopada 2017]; Ks. Karol Mrowiec – organista, kompozytor. W latach 1968-1982 kierownik Instytutu Muzykologii Kościelnej KUL, ur. 24 października 1919 r., zm. 9 grudnia 2011 r. Zob. *Karol Mrowiec*. <http://spiewniksiedleckiego.pl/?page_id=176> [dostęp: 10 listopada 2017]; Józef Chwedczuk – polski organista i pedagog, ur. 22 lutego 1902 r., zm. 9 stycznia 1979 r. Opublikował słynne *Organowe ćwiczenia pedałowe*. Zob. *Chwedczuk Józef*. W: *Encyklopedia muzyki*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Red. A. Chodkowski. [i in.] Warszawa 1995 s. 159; Władysław Oćwieja – koncertujący organista, ur. 21 września 1918 r., zm. 29 lipca 1955 r. W latach 1949-1951 pełnił obowiązki pierwszego organisty katedry wrocławskiej. Zob. *Władysław Oćwieja*. <<http://www.rmflclassical.pl/encyklopedia/ocwieja-wadysaw.html>> [dostęp:

Od 1964 r. festiwal zmienił organizatora oraz nazwę. Inicjatywę przejęła Dyrekcja Filharmonii Wrocławskiej wspólnie z kierownictwem Redakcji Muzycznej Wrocławskiej Rozgłośni Polskiego Radia. Wzorcem był *Festiwal Muzyki Organowej w Oliwie*, zapoczątkowany w 1958 r. Pod nową nazwą: *Dni Muzyki Organowej i Klawesynowej* koncerty odbywały się nieprzerwanie do 1978 r. Recitale organowe pierwotnie miały miejsce w Studio Polskiego Radia. Na użytek festiwalu w 1966 r. udostępniono wysokiej jakości instrument w kościele pw. św. Elżbiety we Wrocławiu.

W program koncertów była wpisana nie tylko muzyka organowa, ale również klawesynowa, kameralna, chóralno-organowa, jak i chóralna. Inną formą koncertów były *Nokturny* urządzane w kościele pw. Imienia Jezus we Wrocławiu. Pomysłodawcą był Marek Dyżewski, ówczesny rektor wrocławskiej Akademii Muzycznej. Realizacja tego przedsięwzięcia artystycznego nie byłaby możliwa bez materialnego wsparcia Ośrodka Kultury i Sztuki oraz uprzejmości ojców jezuitów – ówczesnych administratorów tej świątyni.

27 kwietnia 1983 r. odbył się pierwszy koncert, w którym z recitalem organowym wystąpił prof. Julian Gembalski z Katowic. Między 1983 a 1986 r. zorganizowano tam ponad 30 koncertów. Uczestniczyli w nich muzycy z Polski i z kilku państw Europy Zachodniej.

Jesienią 1992 r. z inicjatywy Marka Dyżewskiego zostały na nowo zapoczątkowane *Dni Muzyki Organowej i Klawesynowej*. Festiwale miały także miejsce w kościele pw. św. Wojciecha oraz Bożego Ciała we Wrocławiu. Wykonano wówczas pięć recitali organowych. Zaprezentowali się wybitni organiści: prof. Hans Hellsten, prof. Julian Gembalski, dr Ruth Engelhardt, prof. Andrzej Chorościński, Peter Beres. Jednakże festiwal ten nie wpisał się na stałe w życie muzyczne Wrocławia i po niedługim czasie zaprzestano organizowania koncertów⁶.

10 listopada 2017); Feliks Rączkowski – współzałożyciel i uczestnik festiwali organowych w Kamieniu Pomorskim, Koszalinie oraz Oliwie, ur. 12 kwietnia 1906 r., zm. 16 listopada 1989 r. Zob. *Rączkowski Feliks*. W: *Encyklopedia muzyki* s. 742; Romuald Sroczyński – wieloletni wykładowca Archidiecezjalnego Studium Organistowskim we Wrocławiu oraz członek Komisji ds. Muzyki Kościelnej i Śpiewu archidiecezji wrocławskiej. Był w czołówce polskich organistów, wirtuozów interpretujących muzykę J.S. Bacha, ur. 5 lipca 1922 r., zm. 22 grudnia 2006 r. Zob. A. PRASAŁ. *Wirtuoz organów*. <http://www.nowezycie.archidiecezja.wroc.pl/stara_strona/numery/012008/07.html> [dostęp: 10 listopada 2017]; Bronisław Rutkowski – organista, kompozytor, rektor PWSM w Krakowie, ur. 27 lutego 1898 r., zm. 1 czerwca 1964 r. Zob. *Rutkowski Bronisław*. W: *Encyklopedia muzyki* s. 779; Eugeniusz Stępniaś – polski organista, uczeń Bronisława Rutkowskiego, wieloletni wykładowca Archidiecezjalnego Studium Organistowskim we Wrocławiu, w latach 1953-2003 pełnił obowiązki pierwszego organisty w kościele pw. Najświętszego Imienia Jezus we Wrocławiu, ur. 24 sierpnia 1928 r. Zob. *Eugeniusz Stępniaś*. <<http://www.uniwersytecki.archidiecezja.wroc.pl/ludzie--organisci--eugeniusz-stepniak.php>> [dostęp: 15 listopada 2017].

⁶ PRASAŁ. *Kultura muzyczna w archidiecezji wrocławskiej* s. 251.

2. KŁODZKIE WIECZORY MUZYKI ORGANOWEJ W LATACH 1987-1995

Pewnym pomysłem na dalszą kontynuację *Nokturnów*, zainicjowanych we Wrocławiu przez Marka Dyżewskiego, był projekt powołania festiwalu w Kłodzku⁷. W 1986 r. prof. Andrzej Chorościński, Marek Garbala, Józef Cynar, wrocławski organmistrz, oraz Marek Dyżewski spotkali się z ówczesnym dyrektorem Kłodzkiego Ośrodka Kultury [dalej: KOK] Bogusławem Michnikiem, aby omówić pomysł utworzenia podobnych spotkań z muzyką organową w Kłodzku. Projekt okazał się trafny i wzbudził zainteresowanie. Kierownictwo artystyczne objął prof. Andrzej Chorościński, natomiast KOK pełnił funkcję gospodarza imprezy⁸. Kłodzko nie zostało wybrane przypadkowo na miejsce muzycznych spotkań, ponieważ przy podejmowaniu decyzji wzięto pod uwagę sprawną działalność KOK-u, wyróżniającego się wieloma dokonaniem kulturalnymi, oraz dwa kłodzkie zabytkowe instrumenty świdnickiej firmy „Schlag und Söhne”, na których można prowadzić działalność koncertową na wysokim poziomie⁹. Instrumenty te od końca II wojny światowej służyły wyłącznie na użytek liturgii¹⁰.

Zorganizowanie koncertów w niedługim czasie po stanie wojennym stanowiło wielkie wyzwanie. Potrzebne było m.in. pozwolenie ówczesnej władzy, niechętnie patrzącej na spotkania muzyczne w kościele. Mimo wszystko udało się. Dzięki uprzejmości o. Ludwika Ryby SI¹¹ (proboszcza kłodzkiej parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w latach 1982-1989)¹² możliwe było zainaugurowanie festiwalu pod nazwą *Kłodzkie Wieczory Muzyki Organowej*¹³. 29 maja 1987 r. w ramach *XXVI Dni Kłodzka*, o godzinie 16.30 odbył się pierwszy koncert w kościele Ojców Jezuitów w Kłodzku, w którym wystąpił prof. Andrzej Chorościński, były rektor Akademii Muzycznej w Warszawie. Wykonał on utwory Jana S. Bacha, Wolfganga A. Mozarta, Mieczysława Surzyńskiego, Dietricha Buxtehudego oraz Charlesa M. Widora. Słowo o muzyce oraz koncert poprowadził Marek Dyżewski¹⁴.

⁷ W. KOZAKOWSKI. *Kłodzki festiwal jest kwiatem wyjątkowym. Kozakowski rozmawia z Markiem Dyżewskim*. „Środek” 2002 nr 49-51 s. 1.

⁸ *Kłodzkie Wieczory Muzyki Organowej. Program*. Kłodzko 1992 [s. 1].

⁹ *Tamże* [s. 1-2].

¹⁰ *Dwadzieścia lat festiwalu. Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej*. Kłodzko 2005 s. 27.

¹¹ *Tamże* s. 27-28.

¹² Kronika parafialna Wniebowzięcia NMP w Kłodzku z lat 1946-1986, 1986-1994.

¹³ *Dwadzieścia lat festiwalu* s. 27-28.

¹⁴ Program koncertu: J.S. Bach, *Toccatą d-moll*; W.A. Mozart, *Andante F-dur*; M. Surzyński, *Toccatą fis-moll*; D. Buxtehude, *Preludium i fuga fis-moll*; Th. Dubonis, *Toccatą G-dur*; Ch.M. Widor, *V Symfonia organowa cz. II Allegro Cantabile cz. V Toccatą*. Druk ulotny z 29 maja 1987 r.

Jeszcze tego samego roku odbyły się trzy recitale z udziałem znakomitych organistów: Jarosława Malanowicza, Stanisława Moryty oraz Juliana Gembalskiego. Koncerty organowe zostały pozytywnie przyjęte przez publiczność, co udowodniło potrzebę rozwijania festiwalu. W 1988 r. inicjatorzy zapoczątkowali pełny sezon spotkań z muzyką organową. Od kwietnia do listopada odbyło się pięć recitali oraz dwa wieczory kameralne. Od 1989 r. wieczory muzyczne organizowano od maja do października z czterotygodniową przerwą. Z upływem lat zwiększała się grupa miłośników festiwalu, a także występujących. Pierwotnie na użytek festiwalu udostępniono tylko jeden instrument z kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (jezuici), zaś od 1994 r. koncerty miały miejsce również w kłodzkiej świątyni pw. Matki Boskiej Różańcowej (franciszkanie). W niedalekiej Polanicy-Zdroju od 1992 r. został także zainicjowany festiwal organowy. Wielu artystów chętnie występowało i współpracowało zarówno z kłodzkim, jak i polanickim festiwalem¹⁵.

3. MIĘDZYNARODOWE WIECZORY MUZYKI ORGANOWEJ I KAMERALNEJ W KŁODZKU W LATACH 1995-2008

Kłodzkie Wieczory Muzyki Organowej w 1995 r. przyjęły statut międzynarodowego festiwalu, a także zmieniły swoją nazwę na *Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej w Kłodzku*. Rok później przypadła okrągły jubileusz 10-lecia festiwalu. W ciągu tych lat odbyło się 66 spotkań muzycznych, podczas których wystąpili m.in. organiści: Andrzej Chorościński, Jarosław Malanowicz, Stanisław Moryto, Michał Dąbrowski, Józef Serafin, a także operowi śpiewacy: Stefania Woytowicz, Andrzej Hiolski czy Bernard Ładysz. Zaproszeni do udziału w wieczorach z muzyką organową zostali także artyści – organiści z zagranicy, m.in.: Niemiec Josef Hofer, Szwajcar Erik Lundkwist, Amerykanin James Higton, Hiszpan Vincente Roz Perez.

Po raz pierwszy w maju 1996 r. zorganizowano koncert promujący młodych i zdolnych organistów. Adepti tej sztuki, wówczas studenci Akademii Muzycznych, demonstrowali swoje umiejętności muzyczne w kompozycjach pochodzących niemal ze wszystkich epok. W miarę upływu czasu spotkania z młodymi organistami przyjęły nazwę *Wiosna Organowa*¹⁶.

W 2000 r. w świątyni Ojców Franciszkanów miał miejsce jeden z nadzwyczajnych koncertów w historii festiwalu. Zaprezentował się zespół muzyczny z Delhi, który wykonał tradycyjną muzykę indyjską. Improwizacje zagrane zostały na

¹⁵ Program z koncertów z 1996 r. *X Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej*. Kłodzko 1996 [s. 2].

¹⁶ W. KOZAKOWSKI. *Organowo i Kameralnie czyli najstarszy kłodzki festiwal rozpoczął!* „Środek” 2004 nr 56 s. 3.

oryginalnych instrumentach: sarodzie, czyli odpowiedniku naszej gitary bez pro-
gów, zaś pozostali członkowie zespołu akompaniowali na tablach¹⁷.

Oprócz muzyki organowej w kłodzkich świątyniach prezentowały się chóry, zespoły kameralne, orkiestry symfoniczne. Od 1993 r. koncerty finałowe kończyły większe formy muzyczne, co wiązało się z zapraszaniem większej ilości artystów. Do jednych z największych dzieł, jakie zaprezentowano podczas spotkań muzycznych, zaliczyć można *Pasję wg św. Jana* Jana S. Bacha, *Missa Solemnis* Ludwika van Beethovena, *Requiem* Wolfganga A. Mozarta¹⁸. Niezwykłe wydarzenie muzyczne miało miejsce na zakończenie XVIII edycji festiwalu, kiedy została wykonana *II Symfonia* Krzysztofa Pendereckiego oraz *Symfonia d-moll op. 70* Antonína Dvořáka. Dyrygował wówczas Krzysztof Penderecki¹⁹.

Festiwal przyczynił się do promocji wielu artystów pochodzących z Kłodzka oraz okolic. Wśród solistów znaleźli się: Anna Dytry – sopran, Magdalena Kulig – alt, Jakub Walczak – bas. Pozostali muzycy to: organista Maciej Bator, skrzypaczka Jolanta Stopka oraz nauczyciel kłodzkiej Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia Witold Kozakowski, prezentujący dzieła gitarowe oraz przez wiele lat prowadzący koncerty. Występował także Kłodzki Kameralny Chór „Concerto Glacensis” pod dyrekcją Katarzyny Mąki²⁰. W początkowych edycjach festiwalu w koncertach brał udział Chór mieszany „Lutnia” z Kłodzka pod dyrekcją Stanisława Dąbrowskiego²¹.

Dwudziesta rocznica powstania kłodzkiego festiwalu przypadła w 2006 r.²² W czasie jubileuszowej edycji zorganizowano dziewięć wieczorów muzycznych, na które zaproszono wielu znakomitych muzyków z ziemi kłodzkiej, Polski oraz Europy. Pierwsze spotkanie muzyczne XX edycji odbyło się 3 maja w kościele Ojców Jezuitów, w koncercie kameralnym wystąpili ówczesni wychowankowie polskich Akademii Muzycznych. Studenci przedstawili swoje umiejętności w utworach na organy, skrzypce, trąbkę oraz w ariach operowych. Finałowy koncert pt. *Narodziny renesansu* odbył się 29 września w świątyni Ojców Jezuitów, z udziałem kwartetu wokalnego „The Orlando Consort” z Wielkiej Brytanii. W czasie wieczoru artyści śpiewali utwory renesansowe znanych kompozytorów²³.

Z okazji jubileuszu zespół redakcyjny z Kłodzkiego Ośrodka Kultury wydał pracę zbiorową pt. *Dwadzieścia lat festiwalu*. Zebrano tam m.in. informacje o ważniejszych koncertach zrealizowanych w latach 1987-2005, o okolicznościach powstania festiwalu oraz wywiady z prof. Andrzejem Choroślińskim, ówczesnymi

¹⁷ TENŻE. *W świecie hinduskiej muzyki*. „Środek” 2000 nr 7-8 (28-29) s. 4.

¹⁸ *XI Międzynarodowe Wieczory. Program* [s. 2].

¹⁹ [mm] *Koncert z górnej półki*. „Euroregio Glacensis” 2004 nr 39 (353) [s. 7].

²⁰ *Dwadzieścia lat festiwalu* s. 13.

²¹ Druk ulotny z 15 października 1988 r.

²² W. KOZAKOWSKI. *Każdy koncert to coś niepowtarzalnego*. „Środek” 2007 nr 1 (66) s. 3.

²³ *XX Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej 2006. Program* [s. 2-3, 18-19].

proboszczami kłódzkich świątyń, w których odbywały się spotkania muzyczne, oraz innymi osobami związanymi z kłódzkim festiwałem²⁴.

Dwadzieścia lat po zagranu pierwszego recitalu w Kłodzku prof. Andrzej Chorośniński w jednym z wywiadów nie krył zaskoczenia i zadowolenia, iż festiwal, mimo wielu problemów i trudności, nadal miał możliwość kontynuowania działalności²⁵.

Ostatni, *XXII Międzynarodowy Wieczór Muzyki Organowej i Kameralnej w Kłodzku* odbył się w 2008 r. Inaugurujący koncert 3 maja otworzyła trójka ówczesnych studentów: skrzypaczka Jolanta Stopka, organista Maciej Bator z Kłodzka oraz flecistka Soon Mi Jung z Korei Południowej. W czasie tej edycji organizatorzy przygotowali 10 spotkań muzycznych, w których udział wzięli znakomici polscy i zagraniczni artyści. Natomiast finałowy wieczór miał miejsce 4 października w kościele Ojców Jezuitów. Wykonano *Messa di Gloria* Giacomo Pucciniego z udziałem Chóru i Orkiestry Filharmonii Opolskiej. Całością dyrygował Bartosz Żurakowski²⁶.

4. MIĘDZYNARODOWE WIECZORY MUZYKI ORGANOWEJ I KAMERALNEJ W KŁODZKU, KTÓRE ODBYŁY SIĘ W INNYCH MIEJSCACH

Otwierające XV edycję festiwalu *Międzynarodowych Wieczorów Muzyki Organowej i Kameralnej w Kłodzku* nadzwyczajne spotkanie muzyczne odbyło się w kościele Mniszek Klarysek od Wierzyńskiej Adoracji. W Wielki Wtorek, 10 kwietnia 2001 r. o godz. 19.00²⁷ wystąpił zespół „Collegio Di Musica Sacra” w składzie: Marzena Łykowska, Monika Wierzyńska – sopran, Maria Zawarko – alt, Maciej Gocman i Jacek Wisłocki – tenorzy oraz Bogdan Makala – bas. Śpiewakom akompaniował wrocławski zespół muzyki dawnej. Muzycy wykonali dzieła kompozytorów żyjących w epoce baroku: sekwencję *Stabat Mater* włoskiego kompozytora Antonio Bononciniego, *Ich habe genug* BWV 82, *Aus der Tiefe* BWV 131 Jana S. Bacha. Dyrygował Andrzej Kosedniak²⁸.

Kolejne wydarzenie muzyczne odbyło się z udziałem pianisty Waldemara Malickiego oraz wiolonczelisty Tomasza Strahla; należą oni do grona najwybitniejszych muzyków polskich, a także aktywnie biorą udział w koncertach. Ten

²⁴ *Dwadzieścia lat festiwalu* s. 31-37.

²⁵ KOZAKOWSKI. *Każdy koncert to coś niepowtarzalnego* s. 3.

²⁶ *XXII Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program*. Kłodzko 2008 [s. 2, 20-21].

²⁷ *XV Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program*. Kłodzko 2001 [s. 2].

²⁸ W. KOZAKOWSKI. *XV Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Koncert po raz sto piętnasty*. „Środek” 2001 nr 4 (37) s. 1.

wyjątkowy wieczór miał miejsce 17 maja 2001 r. o godz. 19.00 w Sali Widowiskowej Kłodzkiego Ośrodka Kultury²⁹. W interpretacji mistrzów publiczność wysłuchała utworów: Fryderyka Chopina, Manuela de Falli, Piotra Czajkowskiego, Gaspara Cassadó. Muzycy zagraли wspólnie *Grand tango* Astora Piazzolli, argentyńskiego kompozytora, geniusza i wirtuoza bandoneonu³⁰. Na zakończenie koncertu Waldemar Malicki w ramach bisu wykonał wiele improwizacji oraz własnych aranżacji znanych przebojów klasycznych, zagrał m.in. *Ragtime* Scotta Joplina, oprócz tego po mistrzowsku improwizował znane jazzowe tematy³¹.

5. OSOBY PROWADZĄCE KONCERTY

Bardzo ważną rolę w życiu kłodzkiego festiwalu odegrali prowadzący, którzy zapowiadali występujących artystów oraz w profesjonalny sposób potrafili opowiadać o utworach i muzyce. Edycje kłodzkich spotkań z muzyką prowadzili: Marek Dyżewski, Jerzy Filc, Marta Dąbrowska, Izabella Starzec, Bogusław Kaczyński, Tadeusz Piotrowski, Wojciech hr. Dzieduszycki oraz Witold Kozakowski.

Od samego początku z kłodzkim festiwalem związane był Marek Dyżewski (od 1987), znany krytyk muzyczny, pedagog i muzykolog, a także współorganizator wieczorów muzycznych³². Absolwent kilku wyższych uczelni, m.in. Akademii Muzycznej we Wrocławiu w klasie fortepianu prof. Barbary Hesse-Bukowskiej, Uniwersytetu Wrocławskiego, a także Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Gościnnie spotkania muzyczne prowadzili: Jerzy Filc³³ oraz Marta Dąbrowska, dyrektor Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Fryderyka Chopina w Kłodzku w latach 1988-2008. Jest ona także wieloletnim pracownikiem szkoły muzycznej, obecnie w klasie teorii³⁴.

Kłodzcy miłośnicy muzyki organowej wiele razy mieli możliwość wsłuchania się w słowa znakomitego prelegenta (od 1988) Izabelli Starzec³⁵. Wykłada ona na Akademii Muzycznej we Wrocławiu im. Karola Lipińskiego i współpracuje z Katedrą Teorii Muzyki i Historii Śląskiej Kultury Muzycznej. Oprócz tego jest współpracownikiem Redakcji Muzycznej Wrocławskiej Telewizji i Polskiego

²⁹ TENŻE. *Mistrzowie Kameralistyki*. „Środek” 2001 nr 5 (38) s. 1.

³⁰ Program koncertu: F. Chopin, *Polonez C-dur op. 3 Nocturn cis-moll op. post (transkrypcja) Etiuda cis-moll op. 25 (transkrypcja)*; M. de Falla, *Suita hiszpańska*; P. Czajkowski, *Pezzo capriccioso*; G. Cassadó, *Taniec zielonego diabła*; A. Piazzolla, *Gran tango (Król tanga)*. Zob. *XV Międzynarodowe Wieczory Muzyki* s. 6.

³¹ W. KOZAKOWSKI. *Maj pod znakiem organów i wiolonczeli*. „Środek” 2001 nr 6 (39) s. 3.

³² TENŻE. *Kłodzki festiwal jest kwiatem wyjątkowym* s. 1.

³³ Druk ulotny z 18 października 1987 r.

³⁴ *70 lat Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Fryderyka Chopina w Kłodzku*. Kłodzko 2 października 2015 s. 11, 13.

³⁵ Druk ulotny z 22 lipca 1988 r.

Radia we Wrocławiu. Związana także od 1988 r. jako prelegent z instytucjami muzycznymi i kulturalnymi, m.in. Akademią Muzyczną, Operą Wrocławską, Towarzystwem im. F. Liszta³⁶.

Wielkim wydarzeniem dla kłódzchan było spotkanie ze znanym popularyzátorem opery, operetki, muzyki klasycznej, publicystą muzycznym oraz konferansjerem Bogusławem Kaczyńskim³⁷, który usświetnił swoją mową koncerty w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kłodzku. Odbyły się one 20 maja 1994, 19 maja 1995 oraz 18 maja 1996 r.³⁸

Z kłódzkim festiwałem bardzo mocno związany był również konferansjer Tadeusz Piotrowski, obecnie (2017) dyrektor Szkoły Muzycznej II stopnia w Bystrzycy Kłodzkiej, od 20 lat prelegent koncertów organowych w polanickim kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, a także w niedawno zapoczątkowanych festiwalach organowych w Bystrzycy Kłodzkiej w kościele pw. św. Michała Archanioła oraz w bazylice Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Bardzie Śląskim³⁹.

Od 1998 r.⁴⁰ wiele razy na okolicznościowe wydarzenia muzyczne do Kłodzka przyjeżdżał Wojciech hr. Dzieduszycki, działacz kulturalny, śpiewak operowy i dyrygent⁴¹. Był m.in. współorganizátorem *Międzynarodowego Festiwalu Chopinowskiego* w Dusznikach-Zdroju Międzynarodowego Towarzystwa Muzycznego, Wrocławskiego Ośrodka Telewizji Polskiej. Był również wykładówcą Państwowej Wyższej Szkoły Ekonomicznej oraz Politechniki Wrocławskiej⁴².

W latach 1999-2008 większość wieczorów muzycznych w ramach *Międzynarodowych Wieczorów Muzyki Organowej i Kameralnej* poprowadził Witold Kozakowski, były pracownik Kłódzkiego Ośrodka Kultury, sekretarz koncertów⁴³, od 1997 r. związany z Państwową Szkołą Muzyczną I stopnia im. Fryderyka Chopina w Kłodzku w klasie gitary⁴⁴. Z jego inicjatywy w 1998 r. w Kłodzku powstał *Festiwal Muzyki Gitarowej „Gitariada 98”*⁴⁵, zaś w 1999 r. w ramach tej samej imprezy

³⁶ *Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program.* Kłodzko 1999 [s. 22].

³⁷ *Bogusław Kaczyński nie żyje. Miał 73 lata.* <<http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,19511944,boguslaw-kaczynski-nie-zyje-mial-73-lata.html>> [dostęp: 19 stycznia 2017].

³⁸ *Kłódzkie Wieczory Muzyki Organowej. Program.* Kłodzko 1994 r. [s. 1].

³⁹ Informacje uzyskane podczas rozmowy z Tadeuszem Piotrowskim (19 stycznia 2017).

⁴⁰ *XII Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program.* Kłodzko 1998 [s. 26].

⁴¹ A. SARACZYŃSKA. *Nie żyje hrabia Wojciech Dzieduszycki „Tunio”.* <<http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,5176120.html>> [dostęp: 19 stycznia 2017].

⁴² *Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program.* Kłodzko 1999 [s. 22].

⁴³ *Tamże.*

⁴⁴ *70 lat Państwowej Szkoły Muzycznej* s. 13.

⁴⁵ *XVI Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program.* Kłodzko 2002 [s. 20].

powstał *Dolnośląski Konkurs Gitarowy*. Ma on również na swoim koncercie artystycznym mnóstwo koncertów z gitarzystą Markiem Zielińskim⁴⁶.

6. PODSUMOWANIE FESTIWALU

Od maja 1987 do października 1994 r. w ramach *Kłodzkich Wieczorów Muzyki Organowej* zorganizowano łącznie 56 koncertów. Natomiast od 1995 do 2008 r. odbyły się 134 koncerty w ramach *Międzynarodowych Wieczorów Muzyki Organowej i Kameralnej*.

We wszystkich spotkaniach muzycznych w latach 1987-2008 wzięło udział 116 organistów, 72 solistów wokalistów, 76 solistów instrumentalistów, 44 zespoły, 27 dyrygentów oraz 8 prowadzących. W trakcie wieczorów odgrywana była głównie muzyka organowa, jednak od 1989 r. dodatkowo wzbogacono spotkania o wystąpienia chóralne, orkiestrowe oraz instrumentalne. Interesująco brzmiały utwory organowe, a koncerty urozmaicały różne instrumenty, np. skrzypce, skrzypce barokowe, altówka, wiolonczela, gitara, harfa, fletnia Pana, flet prosty i poprzeczny, trąbka, saksofon, fagot, puzon, obój, klarnet, klawesyn, fortepian oraz instrumenty perkusyjne. Publiczność kłodzka miała także możliwość wysłuchania popisów muzycznych na rzadko spotykanych instrumentach, np. wirginale, cornamuse, cymbały, róg alpejski, tambura, rebec, tabla⁴⁷.

W repertuarze festiwalu znalazł się różnorodny program muzyczny, począwszy od chorału gregoriańskiego poprzez dzieła dawne, klasyczne po muzykę

⁴⁶ Marek Zieliński – absolwent Akademii Muzycznej w Krakowie, laureat wielu konkursów gitarowych. Prowadzi kursy gitarowe m.in. na Międzynarodowych Kursach Gitarowych w Jarosławiu Szczawnie-Zdroju, Krzyżowej, Kudowie. Jest autorem metody nauczania gry na gitarze klasycznej, która została zamieszczona przez autora w czasopiśmie „Świat Gitary Klasycznej i Akustycznej”, a także w wydawnictwie „Absonic”. Aktualnie pracownik w OSM I i II st. im. K. Szymanowskiego oraz OSM I st. nr 2 im. F. Chopina w ZS nr 9 we Wrocławiu. Zob. *Honorowy Profesor Oświaty 2014 Pan Marek Zieliński*. <<https://www.kuratorium.wroclaw.pl/inne/prof/2014.pdf>> [dostęp: 15 listopada 2017].

⁴⁷ *Dwadzieścia lat festiwalu* s. 12; Cornamusa – właściwa nazwa tego instrumentu brzmi musette; jest to starofrancuski instrument ludowy przypominający z wyglądu oraz brzmienia dudy. Zob. J. HABELA. *Słowniczek muzyczny*. Warszawa 1983 s. 40, 121; Cymbały – instrument posiadający struny oraz pudło rezonansowe w kształcie poziomego trapezu. Dźwięki zostają wydobyte poprzez uderzanie strun drewnianymi pałeczkami. Zob. *tamże* s. 41; Róg alpejski – „prymitywny instrument dęty, spotykany do dziś wśród alpejskich pasterzy używających go do dawania sygnałów na dalekie odległości”. *Tamże* s. 165; Rebec, rebab, rubeba – „identyfikowane ze sobą średniowieczne instrumenty arabskie smyczkowe o różnych kształtach, posiadające 2 lub 3 struny”. *Tamże* s. 159; Tabla – indyjski bęben składający się z bębna stożkowego oraz cylindrycznego, jeden i drugi strojony jest na inną wysokość. *Tabla*. W: *Encyklopedia instrumentów muzycznych świata*. Tł. K. Jachimczak, R. Wojnarowski. Warszawa 1996 s. 144; Tambura, tanbur – instrument z grupy chordofonów, pewien rodzaj lutni, instrument najczęściej spotykany w krajach azjatyckich. *Tanbur*. W: *Encyklopedia muzyki* s. 890-891.

współczesną. Podczas spotkań muzycznych dominowała muzyka klasyczna organowa, najczęściej wykonywanymi utworami były m.in. *Preludia, Fugi, Fantazje, Toccaty, Chorały* Jana S. Bacha. Często prezentowano także dzieła znanych organistów: Dietricha Buxtehude'go, Marcela Dupré, Césara Francka, Ferencza Liszta, Feliksa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Maxa Regera, Charlesa M. Widora, Mariana Sawy M. Surzyńskiego. Jak już wcześniej wspomniano, od kilku lat finałowe koncerty kończyły większe formy muzyczne z udziałem organistów, chórów i orkiestr. Artyści demonstrowali wtedy dzieła wielkich mistrzów, m.in. *Requiem* Giuseppe Verdiego, *Mesjasz* Georga F. Händla, *Messa di Gloria* Giacomo Pucciniego.

Pod koniec 2008 r. poseł Monika Wielichowska napisała zapytanie do wniosku o dofinansowanie zadania realizowanego w ramach programu *Wydarzenia artystyczne* dla Kłodzkiego Ośrodka Kultury pod nazwą *Musica Kameralis Glacensis, XXIII Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej* do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dofinansowanie kolejnego sezonu festiwalu, co umożliwiłoby dalszą organizację koncertów. Niestety, odpowiedź na wniosek nie została pozytywnie rozpatrzona, co zadecydowało o zaprzestaniu kontynuacji *Międzynarodowych Wieczorów Organowych i Kameralnych w Kłodzku*. Wcześniej większość wieczorów była realizowana bezpłatnie lub też dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury oraz prywatnych sponsorów.

ZAKOŃCZENIE

W latach 1987-2008 kłodzki festiwal pełnił w mieście nad Nysą obowiązki nieistniejącej filharmonii, miłośnicy muzyki mieli możliwość spotkania z artystami wielkiego formatu, a także słuchania ich popisów na wysokiej jakości instrumentach. Wieczory muzyczne odbywały się na przemian w dwóch kłodzkich świątyniach, a impreza zyskała rangę międzynarodowej i została zaliczona do najstarszych na Dolnym Śląsku⁴⁸.

W 1992 r. prof. Andrzej Chorościński, wieloletni dyrektor artystyczny festiwalu, zainicjował koncerty organowe w Polanicy-Zdroju. Do dnia dzisiejszego w polanickim kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny odbywają się spotkania muzyczne w ramach festiwalu organowego i cieszą się one ogromną popularnością⁴⁹. Profesor znalazł też swoich naśladowców. W 2012 r. kłodzaczanin Maciej Bator wraz z żoną Zuzanną zapoczątkowali *Międzynarodowe Festiwale*

⁴⁸ Odpowiedź ówczesnego ministra kultury i dziedzictwa narodowego Bogdana Zdrojewskiego w sprawie wniosku o dofinansowanie zadania realizowanego w ramach programu *Wydarzenia artystyczne* dla Kłodzkiego Ośrodka Kultury pod nazwą *Musica Kameralis Glacensis, XXI-II Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej*. <<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/37BBED6A>> [dostęp: 11 lutego 2015].

⁴⁹ *X Międzynarodowe Wieczory Muzyki Organowej i Kameralnej. Program*. Kłodzko 1996 [s. 3].

Organowe Młodych w Świdnicy, które dały impuls do założenia przez nich Fundacji Wspierania Kultury Muzycznej „Chorda Auxit”⁵⁰.

ORGAN FESTIVALS IN KŁODZKO IN THE YEARS 1987-2008

S u m m a r y

Churches have been a place of musical concerts for many years. For centuries, artists and music lovers have gathered in them to listen to various musical works. In 1987, Congregation for Divine Worship and the Discipline of the Sacraments in the document *Concerts in Churches* clarified the norms concerning the organization of concerts in churches, stating, inter alia, that musical meetings may take place in the churches due to favourable acoustic conditions, and songs properly selected to the place help the listener to experience the music event much better. Attention was also paid to the organs, thanks to which it is possible to present numerous musical works. The first concerts in Lower Silesia took place in the years 1952-1956 in the cathedral of Wrocław. In 1987, they were initiated in Kłodzko, and then from 1992 in Polanica Zdrój. Kłodzko Evenings of Organ Music in later years changed their rank to international one. The last meeting took place in 2008 in the church of Jesuits in Kłodzko.

Tłum. Jarosław Sempryk

Słowa kluczowe: festiwal, muzyka, organy, Kłodzko, organiści, koncerty, chóry, Dolny Śląsk.

Key words: festival, music, organ, Kłodzko, organists, concerts, choirs, Lower Silesia.

⁵⁰ Strona internetowa Fundacji Wspierania Kultury Muzycznej „Chorda Auxit” <<http://chor-da-auxit.pl/o-nas/>> [dostęp: 22 listopada 2017].